

A fogalmak sokszínűségéről

Ahogy az emberi tevékenység és az emberi megismerés egyre szélesebbé, egyre sokrétűbbé válik, úgy születnek új fogalmak, amelyek új összefüggéseket, jelenségeket, tulajdonságokat stb. fejeznek ki. Az új fogalmak jelölésére használt szakki-fejezések tárháza azonban – a mégoly gyorsan változó és gazdagodó nyelv adta lehetőségek ellenére is – szűkösnek bizonyul, ha minden új fogalmat egy új, csak az adott fogalomra használt szakkifejezéssel akarunk jelölni. Így gyakran előfordul, hogy egymástól kisebb vagy nagyobb mértékben eltérő fogalmakat a különféle szakterületek azonos szakkifejezéssel jelölnek. Ezért minden szakterület – nemzetközi szinten is – törekszik az általa használt fogalmak egyértelmű definiálására. A szabványosítás és a minőségügy területén a nemzetközi szakmai szervezetek (ISO, IEC, EOQ), de a kormányzati képvisellel működő szervezetek (pl. az ENSZ EGB) is fontos feladatuknak tekintik a fogalmak meghatározását.

Az Európai Minőségügyi Szervezet (EOQ) vagy a nemzetközi szabványügyi szervezetek (ISO, IEC) szakmai berkeiben edződött és széleskörű nemzetközi ismeretekkel rendelkező szakemberek számára minden bizonnyal érdekes tapasztalatot nyújt, ha átrándulnak olyan szakterületekre, amelyekre az említett szervezetek a nemzetközi munkamegosztás „szerves fejlődése” következtében nem, vagy csak nagyon közvetetten terjesztették ki csápjaikat, de tevékenységükben meghatározó jelleggel használják a szabványosítás vagy a minőségügy fogalmait. Pontosabban: ugyanazokat a szakkifejezéseket használják, de azokat kisebb-nagyobb eltérésekkel másként értelmezik, mint azt az ISO és az IEC vagy az EOQ teszi. Olykor csak árnyalatnyi különbségeket vélünk felfedezni, (amelyek az adott terület specifikumából szükségszerűen következnek), olykor lényeges különbségek is megjelennek, amelyek a párhuzamos fejlődés következtében egyszerűen csak másként honosodtak meg. Ez nem baj, hiszen a fontos az, hogy az adott terület egy koherens fogalom- és

követelményrendszer szerint működjön. Ugyanakkor tanulságos, hogy az egyedül üdvözítőnek hitt fogalom-meghatározások mennyire másképpen hangzanak egy más diszciplínában.

Lapunk jelen számában több cikk is foglalkozik az oktatás problematikájával, s ezekből az írásokból érezhetjük, hogy szerzőik egy kicsit „más nyelven beszélnek” (bár a használt fogalmak definícióira gyakorlatilag nem térnek ki). A felsőoktatásban például a *standard* fogalmának értelmezése (a minőség mértéke, színvonala) eltér az ISO vagy az EOQ értelmezésétől, igaz, a magyar nyelvben a fogalom megjelölésére nem is használják a *szabvány* szót. Ugyanígy az *akkreditálás* is más interpretációt nyer, de talán a legszembeötlőbb különbség a *minőségbiztosítás* (*quality assurance*) fogalmának meghatározásában van. Amíg az EOQ ezt a minőségi követelmények teljesülése iránti bizalomkeltésként definiálja, addig a felsőoktatás minőségbiztosítással foglalkozó európai szervezete (ENQA) szerint ez magában foglalja az értékelés (evaluation), az akkreditálás és az auditálás folyamatait. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság fogalom-meghatározásai között a *minőségbiztosítási rendszer* meghatározása úgy kezdődik, hogy „az egész intézményre kiterjedő, tudatos és szervezett tevékenységek **rendszere**, amely a felsőoktatási intézmény szakmai céljainak és tényleges működésének állandó közelítését szolgálja...”. Természetesen nem szöges ellentétben álló értelmezésekről van szó, de a különbségeket annál nagyobbán érezzük, minél inkább elkötelezetek (elfogultabbak?) vagyunk saját szakterületünk iránt. De látnunk kell, hogy van létjogosultsága a saját szakterületünk definícióitól eltérő értelmezéseknek is, és a sok hasznos információ mellett lapunk oktatással kapcsolatos cikkeinek szerzői erre is felhívták a figyelmünket. Köszönettel tartozunk nekik.

